Afscheid interview

Filosofie is: ruimte creëren om hetzelfde anders te zien

Haar twee jaren als Denker des Vaderlands werden door een virus doormidden gespleten. Wat betekende dat voor de idealen van Daan Roovers? Volgende week begint haar opvolger.

tekst **Lodewijk Dros**
foto **Maartje Geels**

Bij het aantreden van Daan Roovers als Denker des Vaderlands in 2019 verscheen 'Wij zijn politiek', een boek met interviews. Daarin kondigde ze aan om burgers op te voeden om op een filosofische manier over belangrijke kwesties na te denken. 'Interactief, het publiek in', zoals Roovers zelf zegt. Haar agenda stond propvol, Roovers turfde het aantal optredens in het eerste jaar: 167. Dus draafde ze in alle provincies op – behalve in Drenthe, de lezing in Emmen werd door corona afgezegd.

Het was druk, erg druk, erkent ze. "Begin vorig jaar zei ik tegen man en kinderen: zet je maar schrap, ik zie jullie niet meer tot de meivakantie. Ik had wel tien, twaalf optredens per week staan."

Tussendoor kwam er nog wel een gezellig verzetje, want de Brabantse Roovers slaat nooit een carnaval over. Met haar vader, en een flesje sterke drank dat van mond tot mond ging, was het heerlijk feesten. "We zijn ontsnapt", zegt ze nu.

"Tijdens de eerste golf dacht mijn woonplaats Amsterdam nog: het valt wel mee. Toen had ik al zeven vrienden van vroeger van wie een van de ouders was omgevallen. Het dorp waar ik vandaan kom, had het hoogste aantal doden per hoofd van de bevolking."

De uitbraak van de covidpandemie sneed de tweejaarstermijn van de Denker des Vaderlands precies doormidden. Na een jaar keihard werken voor de publieke wijsbegeerte moest ze pas op de plaats maken. "Op 13 maart kwam de persconferentie: alles werd stilgelegd. Eigenlijk kwam me dat goed uit want ik had het veel te druk."

Heeft de coronacrisis u een burn-out bespaard?
"Ja. Zeker. Nou ja, de zomervakantie had ik in ieder geval niet schadevrij gehaald, dat moet ik bekennen. Dus ik was opgelucht. Tientallen lezingen werden afgezegd. Maar steeds als de maatregelen werden verlicht, kreeg ik het weer druk. En de media bleven ook bellen natuurlijk."

Haar voorganger Marli Huijer sprong tijdens haar Denkerschap op om in actie te komen voor vluchtelingen en later tegen de lockdownmaatregelen, Ook René ten Bos schuwde de stevige stellingname niet. Roovers viel op doordat ze haar eigen opvattingen niet op de voorgrond plaatste.

U zei dat u een interactieve Denker zou worden. Is dat gelukt?
"Jazeker, maar als je ergens komt, wordt er aan je getrokken om wat te gaan zeggen. Ik wil in gesprék, ga liever op zoek naar het verhelderen van de dilemma's van de verpleeghuismedewerkers, of van de plaatselijke politici. Anderen aan het denken zetten, dat wil ik, en dat is volgens mij de taak van de filosofie. Dat lukte wel, maar vaak trof ik mezelf toch aan terwijl ik voor die zaal stond te oreren. Ik was toch wel vaak aan het woord, zeker tijdens Zoomsessies tegenwoordig. Het interactieve lukt beter bij live publiek. Ik ben wel erg veel aan het woord geweest."

> Ze preekte tijdens de carnavalsmis in de kerk van Veghel

Zo werd u de Zender des Vaderlands.
"Zender des Vaderlands... Maar ik vind het ook leuk om iets te vertellen, over Socrates die op de markt mensen aansprak over hun ideeën over democratie. Wat ik fantastisch vond was voorlezen. De *Tractatus Theologico Politicus* van Spinoza, Plato's *Protagoras*, Rousseau. Veel mensen hebben wel wat van Nietzsche in de kast staan, maar ze durven het niet aan te raken. Met architecten of met managers – slimme lieden – gingen we zo een uurtje filosofie doen. Vonden ze heerlijk. En daar steek je allemaal wat van op. Kijk, ik weet best veel van filosofie, kan het uitleggen en toepassen, maar Nietzsche en Plato lezen, dat is andere koek. Voorlezen is een vergeten type kennisoverdracht. Zo bracht ik de filosofie in het debat tot spreken, niet mijn opvattingen."

Denker des Vaderlands is een eretitel, maar voor u toch tweede keus. Pastoor of Prins carnaval worden, dat waren eens uw idealen. Helaas, u was een meisje.
"Toch heb ik die idealen benaderd, heel even. Vorig jaar, tijdens dat beruchte carnaval, heb ik in de carnavalsmis gepreekt in de kerk van Veghel. Op de kansel las ik voor uit Erasmus' *Lof der Zotheid*. Zo dicht was ik nog nooit in de buurt geweest van pastoor en prins."

Een hoogtepunt in uw bestaan.
Lachend: "Zeker!"

Even terug naar het begin. In maart 2019 bleek u zich vooral druk te maken over het klimaat...
"... en over digitalisering van de publieke sfeer, en over sociale cohesie. Toen kwam corona. In mijn eerste jaar was de meest gestelde vraag: 'Is een democratie daadkrachtig genoeg om de klimaatcrisis aan te pakken?' In het tweede jaar: 'Wat leren we van corona?' Logisch, en terecht, maar corona bleek ook een bliksemafleider voor grote problemen. Die bleven in de marge. Ik ben curator voor het congres Raising the Future, voor professionele opvoeders. Dat zou vorig jaar maart plaatsvinden. Volgende week gaat het alsnog door, digitaal uiteraard. Al die onderwerpen staan dan op de agenda, ze zijn zelfs nog belangrijker dan voor de crisis."

Stel, u promoveert in de publieksfilosofie. Als u een paragraaf opneemt over het fenomeen Denker des Vaderlands in Nederland, wat schrijft u dan over D.M.G. Roovers (2019-2021)?
Voor het eerst valt er een stilte. "In *Wij zijn politiek* benadruk ik dat politiek deel moet zijn van het dagelijks leven. Niet zozeer van Den Haag. Dat is een ambitie die is vervuld. Ik – met anderen, hoor – heb de afgelopen twee jaar op allerlei podia betoogd dat we meer directe democratie nodig hebben, experimenten met politieke vernieuwing van grote groepen willekeurig aangewezen burgers die samen nadenken over bepaalde onderwerpen, deskundigen raadplegen en met voorstellen komen. Na de verkiezingen volgende week krijgt de formateur een advies waar ik aan heb meegewerkt, geschreven onder leiding van Alex Brenninkmeijer, over een burgerberaad voor het klimaatbeleid.

> Ze koos ervoor haar stem te verheffen zonder te opiniëren

Dat is een mijlpaal voor mij. Zo vinden ideeën hun weg, ook naar het hart van de politieke macht. En waar ik in 2019 al wees op het gevaar van polarisatie, zie je nu dat grote politieke partijen aan de haal gaan met de stem van het stille midden."

Wat de rol van de publieksfilosofie moet zijn? Het blijft zoeken, zegt Roovers. Zelf koos ze ervoor haar 'stem te verheffen zonder te opiniëren'. De nieuwe Denker, die onlangs anoniem een bijdrage schreef in *de Volkskrant*, doet dat weer heel anders, met een uithaal naar het 'activistisch engagement' van Huijer. Daardoor kwam haar 'filosofische afstand in de knel'. Roovers heeft het stuk gelezen. "Mijn opvolger kiest een heel andere toon, zet zeer polemisch in, en wil wegblijven van activisme. Dat laatste begrijp ik wel. Ik wil met filosofie ruimte creëren in je hoofd om hetzelfde anders te zien, pas daarna komt de ambitie om de wereld te veranderen."

Volgende week onthult Trouw de naam van uw opvolger. Heeft u nog een nuttige wenk voor de zesde Denker des Vaderlands?
"Onderschat niet hoezeer je onder druk komt te staan. Ik had me niet gerealiseerd hoezeer mensen aan je gaan trekken. Ze willen dat je bemiddelt in een arbeidsconflict, dat je de uitzetting van een gezin helpt verhinderen, klimaatdoelen onderschrijft, parkeerplaatsen vergroent, dat je toch ook vindt dat Engels het onderwijs in moet, of juist eruit. Daar wilde ik van wegblijven, want anders zou de verdenking ontstaan dat 'De Filosofie' het daarmee eens is. Kom maar terug als ik weer Daan Roovers ben, denk ik dan. Maar ik verwacht straks een stuk minder petities voorgelegd te krijgen."

Heeft u er getekend?
"Heel weinig. Alleen als ik vond dat ik dat als filosoof moest doen. Ik heb mijn handtekening gezet voor meer aandacht voor het klimaat in de politiek. En dat een deel van de colleges ook in het Nederlands gegeven moet worden, voor de toegankelijkheid van het filosofieonderwijs essentieel."

Nog een week, dan zit uw Denkerschap erop. Waar verheugt u zich het meest op?
"Dat ik niet meer naar al die persconferenties hoef te kijken, en al die talkshows. Ik kan eindelijk weer een roman gaan lezen. Dat heb ik twee jaar niet gedaan, alleen maar non-fictie, het moest altijd maar nut hebben."

Welke roman wordt dat?
"De biografie van Hans van Mierlo. O jee, dat is ook weer geen roman."

Roovers schreef in haar periode als Denker des Vaderlands tientallen artikelen. Enkele citaten daaruit:

'Men is banger voor de boeren dan voor klimaatactivisten. Doordat hun tractoren worden toegelaten krijgen ze een machtspositie. Ze forceren er toegang mee en ze nemen ze als een soort wapens mee de stad in. En trekkers zijn mediageniek.'

'Burgers vooral als kiezers zien, miskent de dimensie dat je in dienst staat van álle burgers.'

'Filosofie gaat niet over 'anders aanpakken'. De vraag: 'Hoe los ik dit op?' is geen filosofische vraag.'

'Vrijheid van meningsuiting is een 'verticaal recht' van burgers ten opzichte van de staat, en niet ten aanzien van elkaar.'

'Zoals de verstokte roker tijdens een stevige griep het roken een paar dagen noodgedwongen moet laten, en dat net het zetje kan zijn om definitief te stoppen, om erger – longkanker – te voorkomen. Je weet dat je zonder kan. Het begin is het moeilijkst, daarna gewoon een kwestie van volhouden. Corona is onze griep, het vliegen is de tabak, en de longkanker is het klimaat. Voilà. Ik ga deze zomer op de fiets naar Vlieland.'

De leukste vraag werd haar door een scholiere van 16 gesteld: "Mag ik als feminist naar Ex on the Beach kijken?"